

Bevezető az 1997. évi régészeti feltárásokhoz

Az Aquincumi Múzeum 1997. évi ásatási tevékenységét továbbra is elsősorban a régészeti védett területeken végzett megelőző feltárások, illetve a római kori beépítettség meghatározására szolgáló szondázó feltárások jellemezték. A főváros területén ez évben is csak egyetlen olyan ásatási helyszín volt, ahol nem a régészeti emlékek akkut veszélyeztetettsége motiválta a feltárást. Tovább folytatódott ugyanis a tavaly megindult Campona-program, a XXII. ker. önkormányzat és a Magyar Nemzeti Múzeum közös tevékenységként.

Az Aquincumi Múzeumhoz 1997-ben közel 100, építkezéssel kapcsolatos kérés érkezett. Az adott területre vonatkozó régészeti szakvélemény kiállítását követően 16 esetben került sor valamilyen szintű régészeti beavatkozásra. Ebből 6 esetben került sor megelőző, 4 esetben szondázó jellegű feltárássra, 6 esetben pedig az építkezés megfigyelését írtuk elő. Bár a feltárások helyszíneinek megválasztása esetleges volt, hiszen ez az építetőkől és nem a tudományos szempontoktól függött, mégis jelentős új adatokkal gazdagodott ismeretünk Aquin-

Introduction to the 1997 excavation reports

The 1997 field activity of the Aquincum Museum was again chiefly characterized by preventive excavation carried out in archaeologically protected areas and test excavations aimed at identifying Roman Period occupation. There was only a single site within the area of Budapest where excavations were not motivated by an archaeological monument being in acute jeopardy: the Campona Program, initiated last year, was carried out with the joint support of the District XXII Local Government and the Hungarian National Museum.

During 1997, some one hundred development-related applications were submitted to the Aquincum Museum. In 16 cases, archaeological action at some level followed our experts' advice. Six of these excavations were preventive, four of them were carried out in the form of test excavations and in six cases the process of construction was monitored by archaeologists. Although the selection of sites excavated may be considered random from an archaeological point of view (since they were chosen by developers), these excavations provided signifi-

cumról és az Aquincumi limes-szakaszról:

- A Dél-budapesti limesszakasz
(*Szirmai Krisztina*)
XXII. ker. Nagytétényi út (Növény és Vilmos utca között)
  - Az Aquincumtól délre lévő limes-szakasz
I. ker. Fő utca 2. (*Kérdő Katalin*)
I. ker. Szalag utca 19. (*Hable Tibor*)
I. ker. Corvin tér (*Hable Tibor*)
  - Az Aquincumi katonai terület beépítettsége a katonai amfiteátrumtól délre
III. ker. Bécsi út 44. (*Bertin Patrice*)
  - Az Aquincumi katonaváros
(*Madarassy Orsolya*)
III. ker. Fényes Adolf utca 4.
III. ker. Kiscelli utca 73.
(*Madarassy Orsolya-Bugán Adél*)
III. ker. Vályog utca 8.
  - Az Aquincumi legiótábor területe
III. ker. Kórház utca – piac területe
(*Kérdő Katalin*)
  - Az Aquincumi katonaváros és a polgárváros közötti terület római kori településszerkezete
(*Zsidi Paula*)
III. ker. Filatorigát
III. ker. Szentendrei út 101.
- cant new data concerning Aquincum and the section of the limes near Aquincum:
  - The southern Budapest limes section (*Krisztina Szirmai*)
District XXII, Nagytétényi Street (between Növény and Vilmos Streets)
  - The limes section south of Aquincum
District I, 2 Fő Street (*Katalin Kérdő*)
District I, 19 Szalag Street (*Tibor Hable*)
District I, Corvin Square (*Tibor Hable*)
  - Occupation in the Aquincum military territory south of the military amphitheater
District III, 44 Bécsi Street (*Patrice Bertin*)
  - Aquincum Military Town (*Orsolya Madarassy*)
District III, 4 Fényes Adolf Street
District III, 73 Kiscelli Street
(*Adél Bugán-Orsolya Madarassy*)
District III, 8 Vályog Street
  - Area of the Aquincum Legionary Fortress
District III, Kórház Street – area of the market (*Katalin Kérdő*)

- Az aquincumi polgárváros körzete (*Zsidi Paula*)
III. ker. Gázgyár
III. ker. Római úti ltp.
- Az aquincumi municipium terítóriuma, majorságok, utak, temetők
III. ker. Szőlőkert utca 1-3. (*Zsidi Paula*)
III. ker. Bécsi út - Farkastorki út - Perényi út - Nagybányai út sarkok (*Facsády Annamária*)
- Roman Period settlement structure between the Aquincum Military and Civil Towns (*Paula Zsidi*)
District III, Filatorigát
District III, 101 Szentendrei Street
- Aquincum Civil Town (*Paula Zsidi*)
District III, Gas Factory
District III, Római housing estate
- Territory of the Aquincum municipium, farmsteads, roads and cemeteries
District III, 1-3 Szőlőkert Street (*Paula Zsidi*)
District III, Bécsi Street - Farkastorki Street - Perényi Street - Nagybányai Street intersection (*Annamária Facsády*)

Természetesen az idei kutatások esetében is az első, azonnal lemérhető eredmények a római kori topográfiát érintették. Új elemként kell értékelnünk (délről északra haladva) a vízivárosi táborhoz tartozó temető lokalizálását, az aquincumi canabae városszerkezetének nyomkövetését a délkeleti régióban, a katonaváros és a polgárváros között feltárt, korarómai, védművekkel ellátott, — nyilván katonai — objektumot, továbbá a polgárváros déli előtere római kori beépíttségének új adatait.

Az idei feltárások azonban nemcsak új topográfiai elemeket hoztak felszínre. Igen jelentős eredményeket mutathatunk fel a város római kori kronológiájának terén is. E tekintetben a legkorábbi és a legkésőbbi időszakra vonatkozóan kerültek

Naturally, the most spectacular, immediately appreciable results obtained this year again concerned Roman Period archaeological topography. When new elements are reviewed in a south to north direction, the first which should be mentioned is the localization of a new cemetery, associated with the Víziváros fort. The settlement structure of the Aquincum canabae was followed in the southeastern region. An early Roman Period fortified feature (of evidently military character) was discovered between the

elő új, illetve a korábbi ismereteket kiegészítő, vagy pontosító adatok. A római foglалás és a helyi kelta-eraviszkusz lakosság viszonyára világíthat rá a Corvin téren felszínre hozott, a vízivárosi táborhoz tartozó temetőt megelőző rétegben feltárt kelta település részlete. Ugyancsak a helyi lakosság életmódjára utaló adatokat nyertünk, a római uralom valamivel későbbi időszakából, a budaújlaki feltárások folytatása során. A város római uralmat követő időszakára utal a katonaváros nyugati részén nyitott későrómai kori (Vályog utcai) temető ezévbén feltárt késői, az 5-6. századra keltezhető, római téglákból és kőlapokból összeállított sírjai, melyek pontosan követik a még felszínen látható építmény falainak irányát.

Természetesen a fentiek nem vete-kedhetnek azzal a szenzációszámba menő eredménnyel, amellyel ugyan-csak a Corvin tér feltárása szolgált. A lelőhely jelenleg egyedülálló, de nem csak a magyar főváros területén. Itt tetten érhető ugyanis az a települési folyamatosság, amely a paleo-litikumban kezdődik, s az őskor több korszakán keresztül, a római és a népvándorlás kor időszakában, a középkoron keresztül egészen a mai napig tart. Az 1998-ban is folytatódó feltárás újabb leletekkel szolgál várhatóan a paleolitikum, a mai magyar

Aquincum Military and Civil Towns. Signs of Roman Period occupation also came to light in the southern outskirts of the Civil Town.

Excavations this year, however, revealed more than new elements of archaeological topography. Significant results were also achieved in investigating the town's Roman Period chronology. New results, as well as data that complement or help fine-tune previous knowledge in this regard included information on the earliest and latest periods. Relationships between the Roman population and local Celtic Eraviscan inhabitants may be studied in light of the new data recovered at Corvin Square, where part of a Celtic settlement was discovered which predated the cemetery of the Roman fort in Víziváros. Data on the way of life pursued by the local inhabitants could be also gathered from a later period of the Roman conquest, during the course of excavations in the Budaújlak area. The period following Roman occupation is best represented by this year's excavations at the Late Roman Period cemetery in the western section of the Military Town (Vályog Street). The 5-6th century graves discovered here were made using Roman bricks and stone slabs and they precisely follow the wall orien-

főváros területén megtelepedett emberére vonatkozóan is.

Az újonnan előkerült leletek feldolgozását és az eredmények bemutatását – a szakmai és a múzeumlátogató nagyközönség számára is – igyekszünk folyamatosan végezni. Az év legszebb ásatási leleteit az Aquincumi Múzeumban az 1998. évi kiállítási szezon során megtekinthetik az érdeklődők. 1997-től kezdetét vette az a Fővárosi Önkormányzat támogatásával megvalósuló program, amely a múzeum évtizedek során felgyülemlett, ún. „leltározási restanciájának” felszámolására készült. Az első évben már mintegy 100 ládányi, többnyire a 60–70-es évekből származó feldolgozatlan ásatási leletanyag műtárgyvédelmére illetve nyilvántartására került sor.

Az 1997. év volt vélhetően az utolsó, amikor a régi „múzeumi” törvény alapján végeztük munkánkat. A decemberben elfogadott, a „kulturális javakról” szóló törvény új elvekkel és új finanszírozási rendszerrel igyekszik segíteni a régészeti örökségvédelmet. A törvény szövegét tanulmányozva számtalan új feladat, adminisztrációs tevékenység, nyilvántartási kötelezettség hárul a múzeumi hálózatra. Az új törvény sikeres bevezetése nagy mértékben azon múlik, hogy a törvényben lefektetett elvárásoknak a mú-

tation of a building found on the coeval surface.

Understandably, not even the aforementioned spectacular results can compete with the results of the Corvin Square excavations. This site is unique, and not only within the municipal area of Budapest: The sequence of settlement can be followed here from the Palaeolithic onwards, including several prehistoric periods and even contemporary occupation. Excavations continued in 1998 have already yielded new data on the palaeolithic occupation within the territory of the modern capital.

Keeping the interests of the public at large in mind, we intend to continuously publish the evaluation of new data and results. The most beautiful artifacts brought to light from this year's excavation will be presented in the Aquincum Museum during the 1998 exhibition season. From 1997 onwards, a new program was implemented with the support of the Municipal Government of Budapest. This is aimed at overcoming the backlog in inventoring the wealth of archaeological artifacts that had accumulated in the museum over many decades. Already during the first year, hundreds of storage boxes of finds (chiefly originating from excavations carried out during the 1960s

zeumok személyi állománya, létszáma valamint az intézmények infrastruktúrája és finanszírozása mennyiben lesz képes megfelelni. Nem utolsó sorban ezen múlik az is, hogy a régi törvény egyes elemeit felhasználva kialakult és többé kevésbé működő gyakorlatot fel tudja váltani egy, az új törvényen alapuló újabb gyakorlat, amely a régészeti örökségvédelem terén legalább annyira hatékony lesz mint amilyen a korábbi volt.

Zsidi Paula
igazgató
BTM Aquincumi Múzeum

and 1970s) have been conserved and inventorized.

1997 was probably the last year in which our work was carried out following the guidelines of the previous set of laws that regulated cultural management in Hungary. The protection of the archaeological heritage in Hungary will hopefully be helped by the new principles and systems of funding outlined in the bill on "Cultural Goods" passed by the Hungarian Parliament in December 1997. A close study of these laws indicates that numerous new tasks, administrative responsibilities and inventorizing duties are delegated to the network of museums. The successful implementation of this new law will be largely determined by how much present personnel, the number of co-workers as well as institutional infrastructure and financing can cope with these challenges. This will also be the key to whether current practice, which had incorporated elements of the old law, can be successfully replaced by new rules of conduct based on the new law, at least as efficient in protecting the archaeological heritage as those of the old system.

Paula Zsidi
Director
Aquincum Museum of the
Budapest History Museum